

До спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02
у Дніпропетровському державному
університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, прос. Гагаріна, 26

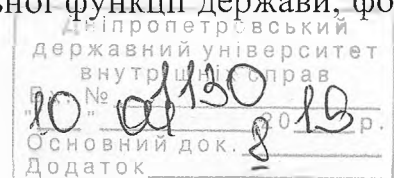
ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, старшого наукового співробітника Новицької Наталії Борисівни - на дисертацію Дуліби Євгенії Володимирівни «Фіскальна функція держави: адміністративно-правовий аспект», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Актуальність обраного дисертантом напрямку наукового дослідження обумовлюється низкою теоретичних і практичних аргументів. Сьогодні Україна опинилася в ситуації, що характеризується різноманітністю й різнонаправленістю дії факторів, що безпосередньо або опосередковано впливають на її соціально-економічний стан. Поглиблення світових трансформаційних явищ та прагнення України до повноцінного використання інтеграційних переваг для економічного розвитку країни зумовлюють необхідність не лише постійного перегляду і коригування поставлених державою та суспільством цілей і пріоритетів, а й особливо вдосконалення відповідно до часу й світових викликів механізмів їх реалізації. Сьогодні одна з найгостріших проблем України є саме фінансове наповнення бюджету та оптимізація витрат. У даному контексті все більшої актуальності набуває проблема реалізації фіскальної функції держави, здійснення дієвої фіскальної політики, формування державного бюджету, раціонального використання бюджетних коштів.

Все вищезазначене засвідчує необхідність у комплексній розробці основних положень, які визначають основні закономірності функціонування держави, розкривають сутність її завдань фіскальної функції держави, форми

та методи реалізації фіскальної функції, дозволяють розробити на цій основі пропозиції й рекомендації, спрямовані на удосконалення адміністративно-правового аспекту фіскальної функції держави.

Тема дисертаційного дослідження сформульована відповідно до пріоритетних напрямків згідно із Законом України від 11 липня 2001 року № 2623-III «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015), Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Тему дисертації обрано в межах НДР Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації, є теоретично обґрунтованими, що забезпечується застосуванням раціональної сукупності сучасних загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження слугували загальнонауковий діалектичний метод та метод системного аналізу, історико-правовий та порівняльно-правовий, метод класифікації, групування та системно-функціональний, логіко-семантичний, та статистичний. Використання окремих методів дозволило автору сформулювати та поглибити понятійний апарат, що використовується в дослідженні, встановити логічні зв'язки між елементами, сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного та формулювання перспективного законодавства тощо.

Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі

комплексного аналізу наукових положень адміністративного та фінансового права, з урахуванням останніх досягнень правової науки, використовуючи сучасні методи наукового пізнання, здійснити дослідження адміністративно-правового аспекту фіскальної функції держави та на цій основі розробити загальнонаціональну концепцію формування, розвитку та реалізації фіскальної функції держави, а також сформувані науково-обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо подальшого удосконалення чинного законодавства України.

Дисертаційна робота Дуліби Є.В. характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структура дисертації повністю відповідає меті і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Результати проведеного дослідження є доказом того, що автору притаманні здібності до самостійних наукових пошуків, до плідного аналізу складних теоретико-правових процесів і явищ, вміння раціонально відбирати, кваліфіковано узагальнювати та аналізувати різнобічні джерела, формулювати на цій підставі практичні висновки й рекомендації.

Зазначене дослідження базується на комплексному, системному підході, характеризується належним рівнем наукових узагальнень, що значною мірою обумовлено й характером дослідницької бази. Поряд із працями з адміністративного права, Є.В. Дуліба широко використала наукові розробки із загальної теорії держави і права, адміністративного права та процесу та інших галузевих правових наук. Детальному аналізу дисертанткою піддано законодавчі та інші нормативні акти України, а також нормативно-правові акти зарубіжних держав, норми яких є придатними для імплементації у законодавство України щодо адміністративно-правового регулювання формування, розвитку та реалізації фіскальної функції.

Безсумнівною перевагою роботи є використання та аналіз статистичних та звітних матеріалів, довідкових видань Державної служби статистики України, міжнародних аналітичних організацій з питань фіскальної політики та її впливу на економіку, а також результатів вивчення практики діяльності Рахункової Палати України, Державної фіскальної служби України за 2016-2018 роки.

Оцінюючи наукову новизну основних висновків і положень дисертації, слід зауважити, що у роботі розглянуто велика кількість проблемних питань, що існують та потребують розв'язання у вищезазначеній сфері: реалізація фіскальної функції держави шляхом здійснення дієвої фіскальної політики, використання бюджетно-податкових інструментів для забезпечення розвитку економіки України, використання зарубіжного досвіду для вдосконалення фіскальної функції в нашій державі. Як позитивний момент треба наголосити, що проведені дослідження ґрунтуються як на інформації, отриманої з офіційних джерел – органів статистики, фіскальних органів, так і результатах досліджень проведених міжнародними організаціями.

Наукова новизна пронизує всю роботу, а тому варто зупинитися на її окремих розділах. У першому розділі «Теоретико-правова характеристика фіскальної функції держави» автор розглядає питання дослідженню доктринального аспекту змісту фіскальної функції держави, правові форми та методи її здійснення, а також сучасний стан розвитку фіскальної функції держави (с. 13-51). Другий розділ «Фіскальна політика як державно-правовий регулятор економіки» присвячений дослідженню сутності, особливостям та елементам фіскальної політики та її необхідності в національній економіці. Автором проведено аналіз нормативно-правових актів, що закладають підвалини для формування та реалізації фіскальної функції держави (с.52-109). Третій розділ «Податкове нормотворення у сфері податків» досліджує одну з найбільших складових, що формують фінансові ресурси в державі, податкові надходження. Автором зосереджена увага на важливих питаннях: нормотворчої діяльності у сфері податкових правовідносин, на застосуванні

норм податкового права та на лобюванні у сфері податків (с.110-164). В четвертому розділі «Реалізація фіскальної функції в діяльності органів, що здійснюють контроль за дотриманням податкового та бюджетного законодавства» автор виділено інституційний механізм, в основі якого лежать відповідні структури, діяльність яких спрямована на реалізацію фіскальної функції держави, а також виділено основні інституційні умови реалізації фіскальної функції, серед яких: збалансованість бюджету; підвищення ефективності та справедливості оподаткування в поєднанні з органічним розвитком фіскального інструментарію, податково-забезпечувальна діяльність суб'єкта підприємництва (с. 164-238). У п'ятому розділі «Міжнародний досвід та шляхи удосконалення фіскальної функції держави» автор проводить аналіз сучасних тенденцій та перспектив розвитку фіскальної функції, зарубіжного досвіду реалізації фіскальної функції Японії, США, Великобританії, ФРН, Польщі, запозичення якого надасть Україні можливість досягнути бажаних результатів у розвитку економіки та добробуту її громадян (с.239-293).

Викладене дозволяє визначити, що дисертація Дуліби Є.В. має наукову новизну, яка полягає в розкритті адміністративно-правового аспекту фіскальної функції держави, а також у розробленні практичних рекомендацій щодо їх удосконаленню.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони становлять і науково-теоретичний, і практичний інтерес, а саме – можуть бути використані: у науково-дослідній сфері, у сфері правотворчості, у навчальному процесу, у право застосовній діяльності. Висновки, отримані автором, вже використані у певних сферах, про що свідчать наявні акти про впровадження одержаних у ході дослідження результатів.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях

За темою дисертаційного дослідження опубліковано одну індивідуальну монографію, 22 статті у фахових виданнях України та в іноземних виданнях (з них 2 – у співавторстві); а також надруковано 13 тез доповідей за матеріалами науково-практичних конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи зміст дисертації в цілому, вважаємо за необхідне висловити ряд спірних моментів та зауважень, врахування яких може допомогти дисертанту у подальшій науковій роботі в цьому напрямку:

1. На сторінках 83-84, розглядаючи види фіскальної політики, автор виділяє жорстку фіскальну політику і гнучку фіскальну політику. В основу поділу на такі автор поклала два основних критерії: скорочення або збільшення державних витрат та зменшення або збільшення оподаткування. Разом з тим, робота значно виграла б, якби автор розкрила особливості фіскальної політики України в цьому контексті.

2. У підрозділі 3.3 автор детально розглядає питання лобіювання у сфері податків, аналізує проекти законів, виділяє основні недоліки всіх законопроектів, зазначає, що законопроект про лобіювання повинен містити правовстановлюючі норми, адже лобіювання це не тільки просування певних законів, а це і неприйняття тих законів, які можуть шкодити суспільству або певним інтересам держави чи певних груп. Робота автора тільки виграла б, якби автор запропонував свій проект закону про лобіювання з урахуванням всіх тих критеріїв, які розглядає.

3. У підрозділі 4.1. «Характеристика органів державної влади, що здійснюють контроль за дотриманням податкового та бюджетного законодавства» значну увагу приділено повноваженням органів державної влади, що здійснюють контроль за дотриманням податкового та бюджетного законодавства. Вважаємо, що у даному підрозділі не варто було описувати всі повноваження вказаних суб'єктів, а варто було б деталізувати саме роль

цих суб'єктів в реалізації фіскальної функції, роль у формуванні фіскальної політики, здійснення контролю за бюджетом тощо.

4. На сторінці 257 автор зазначає, що податковий контроль і надалі залишається найбільш пріоритетним напрямком реалізації фіскальної функції в діяльності органів ДФС України, а підвищення ефективності податкового контролю можна досягнути лише шляхом чіткої регламентації основних його процедур, шляхом удосконалення інформаційно-аналітичної діяльності з урахуванням світового досвіду ризик-аналізу, однак автор не зазначає які ж зміни необхідно внести до чинного законодавства.

5. На даний час податок на додану вартість є дуже важливим для бюджету: надходження від нього становлять близько третини сукупних доходів державного бюджету. Разом з тим, процедура його відшкодування дуже тривала, до того ж ПДВ штучно можуть повертати «вибірково», що завдає істотної шкоди конкуренції та призводить до корупції. Потребує більшої аргументації позиція автора щодо заміни податку на додану вартість на податок з обороту (с. 267-269).

6. У підрозділі 4.3 «Закономірності реалізації фіскальної функції в діяльності органів, що здійснюють контроль за бюджетним та податковим законодавством» автор значну увагу приділяє лише одному способу здійснення податкового контролю, як податковій перевірці. Варто було б розкрити і інші способи здійснення податкового контролю.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Структура наукового пошуку повністю відповідає меті і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути проблеми, визначні автором. Висновки, зроблені в результаті дослідження, обґрунтовані й самостійні, є результатом концептуального розгляду проблеми. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Викладене дозволяє констатувати високу компетентність автора у питаннях, що досліджувалися. Наукова робота має комплексний характер, виконана відповідно до

стандартів класичної науки, демонструє дослідницькі та аналітичні здібності Є.В. Дуліби, висвітлює авторський погляд на обрану проблему.

Дисертаційна робота є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, в якому логічно, послідовно викладено матеріал та відображені нові науково обґрунтовані результати, теоретичні узагальнення, що у своїй сукупності вирішують конкретну наукову проблему, що полягає у розробці концептуальних підходів до удосконалення адміністративно-правового аспекту фіскальної функції держави. Отже, слід зробити висновок про те, що подана до захисту робота відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступнів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами), а її автор Дуліба Є.В. заслуговує на присудження наукового ступня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Професор кафедри цивільного права та процесу
Університету Державної фіскальної служби України
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник**

Н.Б. Новицька

